

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ—ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ—ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Ὁ Νεομάρτυς ἅγιος Μαυρουδῆς καὶ ὁ τάφος του εἰς Ἀδριανού-
πολιν. Χάριτας καὶ εὐγνωμοσύνην ὀφείλομεν ὁμολογουμένως οἱ Θρα-
κες καὶ ἰδιαίτερος ἡμεῖς οἱ Ἀδριανουπολίται πρὸς τὸν σεβασμιώτα-
τον πρῶην Λεοντοπόλεως κύριον Σωφρόνιον Εὐστρατιάδην διὰ τὴν
πολύτιμον μελέτην του, τὴν ὁποίαν προσφάτως μᾶς ἔδωκεν εἰς τὸν
δέκατον τόμον τῶν «Θρακικῶν» περὶ τοῦ Ἀδριανουπολίτου νεομάρ-
τυρος Ἀγίου Μαυροειδῆ, μαρτυρήσαντος καὶ ἀθλήσαντος περὶ τὰ
τέλη τοῦ ΙΕ' αἰῶνος εἰς τὴν πατρίδα του Ἀδριανούπολιν.

Ἀφ' ἑτέρου, ὁ διευθυντὴς τοῦ Βυζαντινολογικοῦ Μουσείου κ. Γ.
Σωτηρίου γράφει πρὸς τὸ Θρακικὸν Κέντρον: «Φυλάσσονται εἰς τὸ Μου-
σεῖον καὶ τὰ λείψανα τοῦ νεομάρτυρος Μιχαὴλ Μαυροειδῆ, περὶ οὗ
γράφει ὁ πρῶην Λεοντοπόλεως. Ὅτι μᾶς παρεδόθησαν, δὲν γνωρίζο-
μεν ὅπως λεπτομερείας. Εἰς τὴν βιογραφίαν του φέρεται, ὅτι ἕκασ-
τῶν. Μήπως γνωρίζει κανεὶς Ἀδριανουπολίτης περὶ τιμῆς
λειψάνων τοῦ Μαυροειδῆ; Παρακαλῶ νὰ ἐξετάσετε,
διὰ νὰ συμπληρώσωμεν τὰ δημοσιευθέντα».

Ἡ ἐντὸς τῶν τειχῶν, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς τοῦ Τόνζου ὄχθης γη-
ραιὰ τοῦ Ἀδριανοῦ πόλις, τὸ καλούμενον Ἄστου (Κάστρο), κατεῖχε
σχετικῶς μικρὰν ὀρθογώνιον ἔκτασιν. Τοῦτο ἦτο καταφανὲς δι' ἡμᾶς
τοὺς ἀρχαιοτέρους, διότι τὰ τείχη ἐσώζοντο σχεδὸν ἀκέραια εἰς τὰς
τρεις πλευρὰς καὶ ἐν πολλοῖς διετηροῦντο εἰς τὴν νότιον πλευράν,
ἣτις ἐξετείνετο εἰς πολὺ μικρὰν ἀπόστασιν παράλληλος πρὸς τὸν
Τόνζον. Ἐσώζοντο δὲ μέχρι τοῦ Ρωσοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1878.
Ἡ Ἀδριανούπολις καταληφθεῖσα ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1365, διετή-
ρησε καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας τῆς δουλείας τὸν ἑλληνικὸν της χαρα-
κτῆρα. Ἐντὸς τοῦ ἄστεος, παρὰ τὰ πολυάριθμα μικρὰ τζαμιά, τὰ ὁ-
ποῖα οἱ Τούρκοι κατὰ τὴν συνήθειάν των, ἔκτισαν εἰς πᾶσαν στιγ-
μὴν καὶ εἰς πᾶσαν γωνίαν, οὐδεμία ἀπολύτως ἐγκατάστασις Τούρ-
κων κατοίκων ἔγινε, καθόσον ἐγκατεστάθησαν ἔξω τῶν τειχῶν καὶ
εἰς τὰ προάστεια Κιγίκ, Κιρισχανὲ καὶ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἑλληνικωτά-
του προαστείου Ἰλδιδίμ. Τὸ προάστειον Ἄτ-Παζάρ, προέκτασις τῆς
ἑλληνικῆς συνοικίας Ἀγίου Γεωργίου, ἀρχίζον ἀπὸ τοῦ ΝΔ πύργου

«Θρακικὴ»
τ. 2 β'
1939
400-402

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἰλλή-Μπουργοῦ καὶ τοῦ ἡμίσεος τοῦ βορείου τείχους μέχρι τοῦ Τόπ-καποῦ, διήκε πρὸς βορρᾶν παραλλήλως τοῦ Τόνζου, ἀλλ' εἰς ἀρκετὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν λόγῳ τῶν συνεχῶν πλημμυρῶν, καὶ ἀπετελεῖτο ἀπὸ δύο διακεκριμένα τμήματα, ἀμφοτέρω ἀμιγῶς ἑλληνικά, ἀπὸ τὸ κυρίως Ἄτ-Παζάρ καὶ ἀπὸ τὸ Τσερκέβ-μαχαλέ. Καὶ τὸ μὲν Ἄτ-Παζάρ ἐτελείωνεν ἀκριβῶς εἰς τὴν γέφυραν Γζαλινιζ Γκόζ-Γενί Ἰμαρέτ, τὸ δὲ Τσερκέβ ἐξετείνετο πολὺ βορειότερον καὶ ἔφθανεν ἀκριβῶς, μέχρι τῶν τελευταίων ἀκόμη ἡμερῶν, μέχρι τῆς γεφύρας Σαράτς-Χανέ. Χαμηλά καὶ πολὺ πενιχρὰ ἦσαν τὰ οἰκήματα τῶν ἑλλήνων εἰς τὸ τόσον προχωρημένον ἐκεῖνον ἄκρον τῆς πόλεως, ἀσχολουμένων κυρίως εἰς τὴν κηπουρικὴν, τὰς μικρὰς ἀστικὰς τέχνας καὶ ἀπλᾶς βιοτεχνίας.

Ἐκεῖ, εἰς τὸν μεταξὺ τοῦ Τόνζου ποταμοῦ καὶ τῶν τελευταίων ἑλληνικῶν οἰκιῶν, ἀνοικτὸν χῶρον, πρὸς νότον τῆς γεφύρας Σαράτς-Χανέ εἰς ἀπόστασιν, προχείρως ὑπολαβιστέην, ἑκατὸν ἕως ἑκατὸν πενήκοντα μέτρων εὐρίσκετο ὁ τάφος τοῦ ἁγίου Μαυρουδῆ, « τοῦ Ἄ η Μαυρουδῆ τὸ μνημεῖον γνωστός εἰς ἡμᾶς τοὺς παλαιούς, ἐνδιαφερομένους, ὡς εἶκος, περὶ τα τοιαῦτα. Εἰς παλαιότερου χρόνου, δηλαδὴ πρὸ πλείοντα εἴητα εἶναι, ὁ τάφος τοῦ μὲν ἀνοικτός, ἀλλ' ἦτο περὶ φραγμένον με ἐπιτάφιας ἀγκλίσεως καὶ ἱερὰ κανδήλα, τοποθετημένη εἰς πρόχειρον, ἑλληνικὸν εἰκονοστάσιον, ἔκαιε κατὰ διαφόρους ἑορτάς, τροφοδοτούμενη ἐπὶ τῆς εὐσεβείας τῶν χριστιανῶν.

Εἶνε ἀληθές, ὅτι τὸ ἱερὸν τοῦτο σέβασμα τῶν Ἀδριανουπολιτῶν διετηρήθη ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας ἄθικτον καὶ ἀνέπαφον, καθόσον οἱ Τοῦρκοι πάντοτε ἐσεβάσθησαν τοὺς ναοὺς, τὰ προσκυνητάρια, τὰ ἀγιάσματα τῶν Ἑλλήνων καὶ τὰ τοιαῦτα, ὡς ἱερὰ ἰδρύματα, ὡς «Ἰμπαδέτ-γερή», δηλαδὴ ὡς τόπους λατρείας. Ἡ τελευταία μου ἐπισκεψίς εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ ἁγίου Μαυρουδῆ ἦτο κατὰ τὸ ἱστορικὸν ἔτος 1912, ὅτε κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀδριανουπόλεως ὡς ἰατρὸς ὑπηρετῶν εἰς τὸ Κεντρικὸν στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον, διηρχόμην συχνὰ ἐκεῖθεν. Ἐλειπον ὅλα, ὄχι βέβαια ἐξ ἐπιβούλου ἐχθρικής χειρός, ἀλλ' ἐξ αἰτίας, ἀσφαλῶς, τοῦ χρόνου ἢ ἴσως ἀμελείας τῶν ἡμετέρων. Ὁ τάφος ὅμως τοῦ νεομάρτυρος ὑπῆρχεν, ὅπως πάντοτε, ἀνοικτός καὶ ἀνέπαφος.

Ἀλλά, πότε διεκομίσθησαν καὶ κατὰ ποῖαν ἀκριβῶς ἐποχὴν μετεφέρθησαν τὰ ἱερὰ λείψανα τοῦ μάρτυρος ἀλλαχοῦ καὶ πῶς καὶ παρὰ τίνος ταῦτα παρεδόθησαν εἰς τὸ Βυζαντινολογικὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν, εἶνε ζητήματα, εἰς τὰ ὁποῖα εἶνε εὐχῆς ἔργον νὰ μᾶς δια-

φωτίσουν οι έχοντες το ετύχημα να κατέχουν τα απαιτούμενα προς τοῦτο στοιχεία 1).

“Οτι ὅμως πάντοτε ἐτιμᾶτο ἡ μνήμη τοῦ ἐπιλέκτου τῆς Ἀδριανουπόλεως τέκνου καὶ ἐγεραίρετο ὁ μακάριος νεομάρτυς Ἅγιος Μαυρουδῆς εἰς τὴν πατρίδα του, τοῦτο εἶνε βεβαιότατον. Παρευρέθη ἐγὼ ὁ ἴδιος κατὰ τὸ ἔτος 1887 εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ἀκολουθίαν, τελουμένην κατὰ τὴν μνήμην τοῦ Ἁγίου τακτικῶς τότε εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν κατὰ τὴν δεκάτην ἐβδόμην Φεβρουαρίου. Κατ’ αὐτὴν ἐψάλλετο ὀλόκληρος ἡ ἀκολουθία τοῦ μάρτυρος Ἁγίου Μαυρουδῆ. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν εἰς ἱερεὺς τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἀκολουθούμενος ἀπὸ νεωκόρον, μετέβαινε εἰς τὸν τάφον τοῦ μάρτυρος καὶ ἐπ’ αὐτοῦ ἔψαλλε σιωπηλῶς μερικά τροπάρια, τὸ κοντάκιον καὶ ἄλλα σχετικὰ ἐκ τῆς ἱερᾶς ἀκολουθίας τοῦ νεομάρτυρος.

Σουφλίον Μηνὶ Δεκεμβρίῳ 1938

Κωνσταντῖνος Γ. Κουγιάδης

Ἀδριανουπολίτης

Ὁ ἀείμνηστος Γ. Λαμπουράδης εἰς ἐπιστολὴν του πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἐλευθερουπόλεως κ. Σωφρονίου ἀπὸ 13 ἰουνίου 1922 ἀναφέρει τὰ ἑξῆς:

... «Ἡ κρύπτη ἐν ἣ φυλαττοῦνται τὰ ἱερά λείψανα τῶν αἰδίδμων ἐξ Ἀδριανουπόλεως μαρτύρων Κυρίλλου καὶ Μαυρουδῆ, εὐρίσκειται ἐντὸς τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ, ἧς ὁ τεχνήντως κατεσκευασμένη. Ἐν αὐτῇ φυλάσσονται καὶ ἄλλα κειμήλια Ἀρχιερέων καὶ Πατριαρχῶν, τὰ ὁποῖα ὅμως εἶνε πολὺ δύσκολον νὰ τὰ ἴδῃ τις· διότι ὑπάρχουσι δύο κλεῖδες, ὧν τὴν μὲν μίαν κρατεῖ ὁ ταμίας τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Μητροπόλεως, τὴν δὲ ἑτέραν ἡ Συντεχνία τῶν παντοπωλῶν, καὶ πρέπει νὰ εὐρεθοῦν αὐτὰ τὰ δύο πρόσωπα ἕτοιμοι, διὰ νὰ ἀνοίξουν τὴν κρύπτην. Φαντασθῆτε ὅτι ἐγὼ μὲ τόσας προσπαθείας, δὲν κατάρθωσα νὰ διεισδύσω εἰς τὴν κρύπτην· πράγμα τὸ ὁποῖον εἶχα κάμει ἐπὶ Νεοφύτου, κατόπιν πατριαρχεύσαντος».

Σηλυβρίας Διονύσιος. Εἰς ὅσα ὁ κ. Δ. Π. Πασχάλης γράφει ἐν σελ. 86—93 τοῦ παρόντος τόμου προσθέτομεν τὰ ἑξῆς ἐκ τοῦ κώδικος Σηλυβρίας.

Ἀναδεξιόμενος τὴν ποιμαντορικὴν ράβδον τῆς ἐπαρχίας Σηλυβρίας ὁ

1) Ὁ Σεβασμιώτατος μητροπολίτης πρῶην Χίου κ. Πολύκαρπος χρηματίσας ἐπὶ ἔτη καὶ μέχρι τῆς καταστροφῆς μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως οὐδεμίαν γνῶσιν, ὡς μᾶς εἶπε, ἔχει περὶ τῶν λειψάνων τοῦ νεομάρτυρος (Σ. Θ.).